

ред заможних громадян хорега, котрий повинен був оплатити п'єсу – трагедію або комедію. Цікаво, що всі ролі у давньогрецькому театрі виконували чоловіки. Щасливі персонажі одягалися в яскраві, світлі костюми, а трагічні – у чорне вбрання. Особливо цікавими були маски, які одягали актори – вони підкреслювали вік, стать та емоційний стан героїв, що переконливо свідчить про те, що стародавні греки були чудовими психологами.

Як висновок. Ознайомлення з функціями та особливостями проведення давньогрецьких свят не лише розширюють наші знання про античну культуру, але сприяє кращому усвідомленню та зрозумінню державних урочистостей і національних свят, забезпечуючи тим самим незримий, але міцний зв'язок між минулим і сучасністю, між національним і наднаціональним, між античною людиною і homo technicus XXI століття.

ЛАТИНСЬКІ АНАТОМІЧНІ ТЕРМІНИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ДИСКУРСІ

LATIN ANATOMICAL TERMS IN THE MODERN UKRAINIAN DISCOURSE

Chabanenko, A.S., Nikolaieva N.M.

ВДНЗУ “Українська медична стоматологічна академія”

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

Надзвичайно актуальним постає питання сучасної української анатомічної термінології і використання латинських термінів зокрема в сучасній медичній галузі. Зараз латинська медична термінологія, до якої належить й анатомічна, за рівнем уніфікації одиниць є нормалізованою у міжнародному масштабі. Зокрема Сан-Паульська міжнародна анатомічна номенклатура 1997 р. затверджена Федеративним комітетом з анатомічної термінології і ухвалена Міжнародною федерацією асоціації анатомів.

Анатомія як і будь-яка інша наука в ході історичного розвитку сформувала власну номенклатуру. Оскільки її основи закладалися ще за часів Гіппократа та Галена, вона складається переважно з термінів латинського й частково грецького походження.

Перший офіційний перелік українських термінів — «Український стандарт у Міжнародній анатомічній номенклатурі» містить оригінал міжнародної анатомічної номенклатури, а також перелік українських еквівалентів, дотримання яких обов'язкове при використанні анатомічної термінології. Це відповідники іншомовних термінів, адаптовані (зазнавши фонетичних, морфологічних, семантичних змін) чи повністю запозичені латинські терміни, які стали універсальними для медицини багатьох країн світу і майже витіснили зі вжитку українські відповідники.

Таким чином, наука анатомія, як і інші морфологічні дисципліни, продовжує розвиватися й доповнюватися новими даними, які вимагають словесного вираження. При цьому, у зв'язку з поширенням націоналістичних ідей, постають питання про встановлення пуристичного підходу до адаптації міжнародної термінології.

З ІСТОРІЇ ВИКОРИСТАННЯ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН У МЕДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ АНТИЧНИХ НАРОДІВ

ON ISSUES OF THE HISTORY OF MEDICINAL PLANTS USAGE IN MEDICAL PRACTICE OF THE ANCIENTS

Bilokon Yu.S., Assoc. Prof. Bieliaieva O.M.

ВДНЗУ “Українська медична стоматологічна академія”

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

З незапам'ятних часів люди досліджували цілющі властивості лікарських рослин і застосовували їх у боротьбі з різними недугами. Нині у світі налічується близько 12000 лікарських рослин, які успішно використовуються і в традиційній, і в нетрадиційній медицині як у якості основних лікувальних засобів, так і в комплексній терапії. У багатьох країнах світу кількість лікарських засобів, які виготовляються ex tempore, невпинно зростає, розвивається і посідає значне місце. Беручи до уваги, що, з одного боку, в екстемпоральній рецептурі вагоме місце належить засобам, до складу яких входять інгредієнти рослинного походження, а з іншого, власне галенові препарати не втрачають свого практичного значення для сучасної медицини, розгляд деяких питань з історії фітотерапії наразі є актуальним.

Наукова новизна роботи полягає у розширенні та поглибленні знань щодо історії використання лікарських рослин і зародження такої галузі, як фітотерапія. Дослідження має міждисциплінарний характер і може бути цікавим фахівцям у декількох галузях.

Мета пропонованого дослідження – ознайомлення з історією використання лікарських рослин у медичній практиці античних народів.

Матеріали, методи та результати дослідження. Нині лікарською вважають велику групу рослин, частини яких (folia, flores, radices, rhizomata, styli, stigmata, gemmae, strobuli) слугують лікарською сировиною для виробництва лікарських засобів з їх подальшим використанням з лікувальною або профілактичною метою. Одним із найвідоміших фітотерапевтів Античності – військовим лікарем Діоскоридом (бл. 40 р. – бл. 90 р.) було складено каталог, в якому перераховувалися близько 600 видів рослин і 1000 лікарських засобів, дію яких він особисто перевіряв на пацієнтах. Лікарськими рослинами цікавився також Клавдій Гален (131 – 210 pp.), котрий був автором 2 травників, які неодноразово перекладалися арабською, перською, давньоєврейською та іншими мовами. Гален добре знав дію лікарських засобів, виготовлених із рослинної сировини і був одним із ініціаторів створення технології виготовлення лікарських препаратів, яка збереглася донині, що зафіксовано в назвах препаратів – праерагата Galenica. У контексті нашого дослідження на особливу увагу заслуговує той факт, що праерагата Galenica – обов'язкова складова запасів ліків (thesaurus medicamentorum), що повинні бути в аптеці. Найвідомішим травником, написаним латинською мовою, слід вважати травник Апулея, створений у IV ст. Цей травник користувався таким попитом, що з виникненням книгодрукування в Європі він став однією з перших друкованих книг. Аналіз джерел з теми дослідження засвідчив, що в лікувальній практиці античних народів широке використання мали такі лікарські рослини (plantae medicinales), як Artemisia

absinthium, Gentiana lutea, Glycyrrhiza glabra, Papaver somniferum, Mentha piperita, Eucalyptus cinerea, Salvia officinalis, Plantago major, Chelidonium majus, Valeriana officinalis, Rosa canina, Thymus serpyllum etc.

Висновки. Ознайомлення з історією використання лікарських рослин у медичній практиці античних народів засвідчило, що основи фітотерапії, закладені в Античності, мали наукове підґрунтя, що обумовило подальший розвиток фітотерапії.

ПИТАННЯ ПРОПАГУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСІБУ ЖИТТЯ В ЛАТИНСЬКИХ ПАРЕМІЯХ

QUESTIONS OF ENCOURAGING A HEALTHY LIFESTYLE IN LATIN PAROEMIAS

Bieliaiev I.S., Shkodina A.D., Assoc. Prof. Bieliaieva O.M.

ВДНЗУ “Українська медична стоматологічна академія”

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

Питання пропагування здорового способу життя належить до числа так званих “вічних питань”, адже воно не втрачає актуальності протягом усієї історії існування людства.

Наукова новизна роботи полягає у розширенні джерельної бази дослідження, систематизації і класифікації фактичного матеріалу з обраної теми, поглибленні знань щодо пропагування здорового способу життя в латиномовних пареміях.

Мета роботи: розширити джерельну базу дослідження, систематизувати і класифікувати фактичний матеріал з обраної теми, продемонструвати актуальність дотримання і пропагування здорового способу життя.

Матеріали, методи та результати дослідження. Фактичний матеріал дослідження було відібрано методом систематичної вибірки латиномовних паремій, зафіксованих у словниках і довідниках. Усього авторами було відібрано і класифіковано 53 паремії. Аналіз літературних джерел і довідкової літератури з теми дослідження засвідчив, що в латиномовних пареміях є чимало настанов, які прямо відсилають до сучасних вимог щодо формування і дотримання здорового способу життя: “Hygiene est amica valetudinis” (“Гігієна – подруга здоров’я”). Також маємо змогу стверджувати, що пильна увага приділялася і такому аспекту формування здорового способу життя, як “культура харчування”. Спостереження античних медиків, філософів і державних діячів над шкідливим впливом переїдання та зайвої ваги на фізичний і психологічний стан людини відображено в численних латинських пареміях: “Copia ciborum subtilitas animi imperditur” (“Надмір їжі стримує гостроту розуму”), “E magna coena fit stomacho magna poena” (“Надмір їжі – велика біда для шлунку”), “Modicus cibi medicus sibi” (“Помірний у їді – лікар собі”), “Ut sis noctu levis, sit tibi coena brevis” (“Ящо хочеш, щоб була легкою ніч, нехай легкою (букв. – “короткою”) буде вечеря”).

Робота із джерельною базу дає змогу сформулювати висновок, що sui generis credo підтримання морального і фізичного здоров’я античного суспільства – це фізична та розумова праця: “Otia dant vitia” (“Неробство породжує вади”), “Sopora iuvenum labore firmantur” (“Тіла юнаків загартовуються працею”), “Nihil agendo homines male agere discunt” (“Неробство привчає людей до поганих вчинків”). У контексті нашого дослідження не буде зайвим пригадати, що нині ерготерапія визнається одним із ефективних засобів лікування пацієнтів із наркозалежністю, алкозалежністю, токсикозалежністю та іншими видами залежності.

Пильна увага приділялася в Античності боротьбі з пияцтвом і засудженню цієї згубної звички. Уже тоді усвідомлювали негативний вплив пияцтва на здоров’я людини, руйнівну силу алкоголю на її психіку та поведінку – “Ebrietas est voluntaria insania” (“Пияцтво – це добровільне безумство”). Чітко було підмічено, що зловживання алкоголем призводить не лише до хвороб – “Qui bibit immodice vina, venena bibit” (“Хто п’є багато вина, той п’є отруту”), але й до передчасної смерті – “Multum vinum bibere, non diu vivere” (“Багато вина пити – недовго жити”).

Таким чином, дотримання і пропагування здорового способу життя – актуальне питання “на всі часи” і “для всіх народів”. Величезна роль у цьому питанні відводиться лікарям, адже “Est medicina triplex: servare, cavere, mederi”.

ЛАТИНОМОВНІ ПАРЕМІЇ ЯК ЗАСІБ ЗБАГАЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

LATIN PAROEMIAS AS MEANS OF GENERAL AND PROFESSIONAL SPEECH CULTURE ENRICHMENT OF FUTURE MEDICAL SPECIALISTS

Avetikov G.D., Assoc. Prof. Bieliaieva O.M.

ВДНЗУ “Українська медична стоматологічна академія”

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

В усі часи людина прагнула оволодіти словом, осягнути закони мови, відшліфувати і збагатити своє мовлення, увиразнити його. Особливу роль у цьому процесі відіграють латиномовні паремії. Одним із найбільш дієвих засобів збагачення культури мовлення є постійне читання художньої та наукової літератури, а також робота зі словниками і довідниками. На жаль, мусимо констатувати, що суцільна інформатизація не сприяє розвитку загальної і професійної культури мовлення сучасної молоді та майбутніх фахівців у галузі медицини зокрема, що й обумовлює актуальність пропонованої роботи.

Наукова новизна роботи полягає у поглибленні та розширенні знань щодо греко-латинських лексико-фразеологічних запозичень та їх ролі у збагаченні загальної і професійної культури мовлення майбутніх лікарів.

Виклад основного матеріалу. Відголоском тих часів, коли латинська мова відігравала провідну роль в науці, освіті й культурі сучасних європейських народів, до яких за правом слід віднести й українців, є не лише величезна кількість